

Warszawa, 30.07.2021 r.

Ks. prof. dr hab. Janusz Węgrzecki

INPiA UKSW

Recenzja osiągnięć naukowych dra Arkadiusza Górnisiewicza ubiegającego się o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dyscyplinie Nauk o Polityce i Administracji w postępowaniu wszczętym w dniu 12 listopada 2020 r.

Według Rady Doskonałości Naukowej „podstawową i jedyną” rolą recenzenta jest ocena, czy osiągnięcia naukowe osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego odpowiadają wymogom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Recenzent dokonuje oceny spełnienia wszystkich trzech przesłanek warunkujących nadanie stopnia doktora habilitowanego, w tym przede wszystkim przesłanki wskazującej na konieczność posiadania w dorobku osiągnięć naukowych stanowiących istotny wkład w rozwój dyscypliny nauk o polityce i administracji, o której mowa w art. 219 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Rada Doskonałości Naukowej zwraca uwagę, „że katalog przesłanek warunkujących nadanie stopnia doktora habilitowanego ma charakter zamknięty, co oznacza, że nie może być on rozszerzany przez komisję habilitacyjną”, a tym samym przez recenzenta (Rada Doskonałości Naukowej, *Postępowania dotyczące nadawania stopnia doktora habilitowanego. Poradnik aktualizowany (ostatnia aktualizacja: 20 maja 2021 r.)*, <https://www.rdn.gov.pl/dobre-praktyki.poradnik-postepowania-dotyczace-nadawania-stopnia-doktora-habilitowanego.html>).

I. Habilitant posiada stopień doktora.

Pan Arkadiusz Górnisiewicz ukończył studia magisterskie na kierunku politologia w Instytucie Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego (26 czerwca 2007 r.).

Stopień naukowy doktora w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie nauki o polityce z wyróżnieniem nadała mu Rada Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego (9 października 2012 r.) na podstawie rozprawy doktorskiej „Nowoczesność i nihilizm. Wokół myśli politycznej Karla Lówitha”. Na tym

samym posiedzeniu Rada w tajnym głosowaniu jednomyślnie podjęła decyzję o nadaniu stopnia naukowego doktora z wyróżnieniem.

- II. Habilitant posiada w dorobku osiągnięcia naukowe stanowiące istotny wkład w rozwój nauk o polityce i administracji.

Podstawowym pytaniem jakie stawia recenzent w postępowaniu habilitacyjnym jest czy dr Arkadiusz Górniewicz w swoim dorobku, a więc w osiągnięciu naukowym i w pozostałych osiągnięciach przedstawionych do oceny, posiada takie, które spełniają kryterium istotnego wkładu w rozwój nauk o polityce i administracji? Odpowiedź na powyższe pytanie wymaga jednak najpierw odpowiedzi na kolejne. Sformułowanie „posiada w dorobku osiągnięcia naukowe stanowiące istotny wkład” może być rozumiane dwojako. Po pierwsze, że habilitant „istotny wkład” posiada w dorobku, gdzie „w dorobku” oznacza cały dorobek. W takim przypadku cały dorobek jest nośnikiem tego „istotnego wkładu”. Po drugie, tylko specyficzne osiągnięcie stanowi „istotny wkład”, będące częścią, a nie całym dorobkiem. W tym przypadku ocena, czy jest i na czym polega „istotny wkład” nie wymaga przedmiotowej oceny całego dorobku, skoro nie on jest „istotnym wkładem”, tylko nośnikiem, a zarazem kontekstem tego „istotnego wkładu”. Recenzja w takim przypadku nie wymaga zatem wchodzenia w naukowy spór Oceniającego z Oceniającym co do każdego aspektu przedstawionego dorobku naukowego, czy to od strony przedmiotowej, koncepcyjnej, metodologicznej czy formalnej. W takim przypadku „jedyną i podstawową” rolą recenzenta jest ocena czy określone, wskazane przez habilitanta osiągnięcie stanowi „istotny wkład” w dyscyplinę nauk o polityce i administracji. Z tym mamy do czynienia z przedstawionym do oceny dorobkiem dra Arkadiusza Górniewicza.

Habilitant ukazuje „istotny wkład” zarówno we wskazanym osiągnięciu naukowym, jakim jest monografia „Wojna i Nomos. Carl Schmitt o problemie porządku światowego”, jak i w pozostałym dorobku publikacyjnym, w pozostałych osiągnięciach, stanowiących powiązane tematycznie artykuły, wydzielone z pozostałej listy artykułów. Od strony ilościowej całość dorobku dra Arkadiusza Górniewicza, wskazany jako istotny i ten pozostały, spełnia wymagania stawiane habilitantowi. Wyartykułowane dwa osiągnięcia i nominowane przez habilitanta na spełniający status „istotnego wkładu” należy potraktować jako hipotezy a recenzja powinna prowadzić do ich weryfikacji lub falsyfikacji. Weryfikacja, przede wszystkim osiągnięcia naukowego oznacza spełnienie drugiej przesłanki warunkującej nadanie stopnia

doktora habilitowanego, falsyfikacja, że druga przesłanka nie jest spełniona, co jest równoważne z odmową poparcia wniosku o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Zanim przejdziemy do weryfikacji obu hipotez, należy scharakteryzować z punktu widzenia nauk o polityce i administracji cały dorobek dra Arkadiusza Górnisiewicza.

Najpierw odpowiedzmy na pytanie czy osiągnięcie i pozostały dorobek naukowy sytuuje się w ramach nauk o polityce i administracji? Decyduje o tym przedmiot, cel, metoda, słownik, autodeklaracja, literatura źródłowa.

Habilitant podejmuje i formułuje tematy takie jak myśl wybitnych lub przynajmniej bardzo znaczących myślicieli politycznych XX wiek, zwłaszcza Carla Schmitta, Karla Lówitha, Leo Straussa, Erica Voegelina, Hansa Kelsena, Hansa Blumenberga. Dokładniej mówiąc, przedmiotem prac habilitanta jest część dorobku intelektualnego wspomnianych politycznych myślicieli. Dodatkowe obszary tematyczne, w których habilitant prowadził badania to badania klasyków polskiej myśli politycznej, w tym refleksji polskich myślicieli nad totalitaryzmem przed 1945 r. Przedmiot analiz habilitanta należy do subdyscyplin nauk o polityce i administracji, takich jak myśl polityczna czy historii idei politycznych.

Metoda jaką stosuje w swoich pracach habilitant jest adekwatna i właściwa dla analiz z zakresu badania myśli politycznej. Habilitant rekonstruuje i analizuje określone aspekty badanej myśli, śledzi wzajemne powiązania i treściowe związki pomiędzy analizowanymi ideami, jak teologia polityczna i prawo międzynarodowe, teologiczne korzenie nowoczesności, polityczny wymiar sekularyzacji, teoria sekularyzacji a prawowitość epoki nowożytnej. Opis i analiza określonych aspektów badanej myśli poszczególnych myślicieli politycznych, odpowiednia konceptualizacja i strukturalizacja problemu badawczego pozwala wejść na poziom interpretacji. I właśnie ten poziom stanowi o „istotnym wkładzie” do rozwoju dyscypliny.

Cel badań w odniesieniu do osiągnięcia naukowego polega na rekonstrukcji i analizie porządku światowego w myśli Carla Schmitta. Drugiej, obok teologii politycznej, wielkiej części dorobku Carla Schmitta. Ze względu na deficyt opracowań w tym zakresie stanowi to o oryginalności omawianego osiągnięcia. Celem badań pozostałego dorobku, który podlega ocenie ze względu na „istotny wkład” w rozwój dyscypliny jest wszechstronna analiza i interpretacja politycznego wymiaru sekularyzacji. Cele badań wyznaczające kierunek postępowania naukowego habilitanta niewątpliwie są specyficzne a zarazem charakterystyczne dla nauk o polityce i administracji.

Metody i techniki badawcze. Materiałem źródłowym dla badań habilitanta są artykuły, monografie, inne formy wypowiedzi wybitnych myślicieli politycznych oraz opracowania ich myśli. Habilitant selekcjonuje tematycznie teksty. Analizuje i interpretuje zawarte w nich idee. Rekonstruuje idee wiodące, jak ład międzynarodowy, czy polityczny wymiar sekularyzacji, analizując i interpretując zbiór konkretnych idei stanowiących dla nich bazę, tworząc sieć idei, w których przejawia się idea wiodąca. Habilitant korzysta ze źródeł świadomie, w ścisłym zakresie odpowiadającym tematowi badań. Krytycznie analizuje źródła. Po pierwsze, czy są ściśle powiązane z problemem. Po drugie, wydobywa i artykułuje określone idee w nich zawarte. Po trzecie, ukazuje powiązanie pomiędzy poszczególnymi ideami.

Język naukowy głównego osiągnięcia i dorobku jest niewątpliwie własny. Habilitant posługuje się sprawnym i wystarczająco klarownym językiem. Wkraczając w etap samodzielności badawczej osiąga w wystarczającym stopniu naukową dojrzałość językową.

Konkluzja szczegółowa. Biorąc powyższe pod uwagę, należy stwierdzić, że osiągnięcie naukowe i pozostały dorobek dra Arkadiusza Górnisiewicza należy do dyscypliny nauk o polityce i administracji, do subdyscypliny historia myśli politycznej i historia idei.

Przejdziemy teraz do oceny osiągnięcia naukowego. Habilitant w odniesieniu do osiągnięcia naukowego monografii „Wojna i Nomos” twierdzi, że „wkład mojej książki do dyscypliny nauki o polityce i administracji wiąże się z nowatorskim charakterem mojej interpretacji myśli politycznej Carla Schmitta, opierającej się na założeniu, że zagadnienia prawno-międzynarodowe stanowią jedno z centralnych miejsc w jego dorobku i umożliwiają pogłębione rozumienie kategorii i pojęć z innych obszarów Schmittowskiej refleksji politycznej. Wkład ten polega także na aktualizacji kategorii myśli politycznej Schmitta i wykazaniu jej przydatności w dostarczaniu pogłębionej interpretacji sytuacji globalnej nie tylko po 1945 r, ale także po 1989 r. W mojej książce przedstawiam także myśli Schmitta jako źródło interesujących hipotez badawczych, które zachęcają naukowców z obszaru nauk o polityce do wszczynania nowych badań. Twierdzę, zatem że myśl Schmitta zachowuje teoretyczną doniosłość dla zrozumienia współczesnej sytuacji międzynarodowej. Możliwość wyprowadzenia tego rodzaju wniosków zależała jednak od podjętej w mojej pracy rekonstrukcji i analizy Schmittowskiego pojmowania europocentrycznego prawa międzynarodowego epoki nowożytnej” (Autoreferat, s. 3-4).

Zapytajmy najpierw czy „nowatorski charakter interpretacji myśli politycznej Carla Schmitta” może być uznany za wystarczający jako spełniający warunek „istotnego wkładu w

rozwój nauk o polityce i administracji”? Odpowiedź będzie ściśle związana z rangą i znaczeniem myśli politycznej Carla Schmitta dla nauk o polityce i administracji. Carl Schmitt jest wybitnym myślicielem politycznym XX wieku. To pozostaje poza wszelką dyskusją. Świadczy o tym ogromna literatura poświęcona jego myśli. Przechodząc do odpowiedzi na główne pytanie, każda nowa interpretacja tak ważnej dla politologii myśli politycznej musi być uznana za istotny wkład w rozwój nauk o polityce i administracji. Pozostaje odpowiedzieć na pytanie, czy w osiągnięciu naukowym dr Arkadiusz Górniewicz sformułował i wyartykułował nową i oryginalną interpretację myśli politycznej Carla Schmitta?

Carl Schmitt nie napisał jednej, całościowej monografii poświęconej refleksji z zakresu prawa międzynarodowego. Tak traktowanej wiodącej idei poświęcił wiele rozproszonych dzieł, różniaczkowo większych i mniejszych. Każda z nich poświęcona konkretnej idei. Habilitant te poszczególne idee traktuje, całkowicie słusznie, jako swoiste zakresowo pod idee, czyli idee o mniejszym treściowo zasięgu, które powiązane są tematycznie oraz wszystkie razem składają się na naczelną ideę „zagadnienia prawnomiędzynarodowe”.

Tak przeprowadzone badanie wymagało od habilitanta, po pierwsze wyselekcjonowania idei wchodzących w zakres „zagadnień prawnomiędzynarodowych”. Po drugie, wyselekcjonowania prac Schmitta poświęconych tym zagadnieniom. Istnieje zatem ściśle powiązanie prac Schmitta z ideami, które te prace zawierają i których są nośnikami. „Ex Captivitate Salus. Erfahrungen de Zeit 1945/47” – idea odpowiedzialności Schmitta i szerzej Niemców za udział w II wojnie światowej; idea sądenia zbrodni wojennych; idea braku legitymizacji stanu prawnego w 1945 dla procesów norymberskich i innych procesów sądowych. „Positionen und Begriffe im Kampf mit Weimar-Genf-Versailles” – idea stosunku do ładu konstytucyjnego weimarskiej. „Legalność i prawomocność” – typologia w ramach dziejów europejskiego państwa: od państwa absolutystycznego, przez dziewiętnastowieczne państwo neutralne, do państwa totalnego; idea ponadlegalnej premii za legalne posiadanie władzy. „Der Hitler der Verfassung” – rozwinięcie idei państwa totalnego, które nie należy utożsamiać z państwem totalitarnym. „Porządek wielkoobszarowy w prawie międzynarodowym z zakazem interwencji dla sił obcych w danym obszarze” – „Volkerrechtliche Grosraumordnung mit Interventionsverbot für raumfremde mächte. Ein Beitrag zum Reichsbegriff im Völkerrecht” – idea rzeszy (Reich) w nowym porządku prawa międzynarodowego. „Das internationalrechtliche Verbrechen des Angriffskrieges und der Grundsatz *Nullum crimen, nulla poena sine lege*” – idea przestępstwa wojny napastniczej, odróżnienie prawa wojennego od prawa do wojny. „Der Begriff der Piraterie” – idea piractwa oraz zwalczania piractwa jako

akcji policyjnej a nie działań wojennych. „Glossarium, Aufzeichnungen aus den Jahren 1947 bis 1958” – idea sprzeciwu kryminalizacji wojny napastniczej, gdyż z konieczności pociąga dalsze kryminalizacje, które nie mają ugruntowania legalnego. „Antworten in Nurnberg” – idea odpowiedzialności uczonego za aktywność intelektualną w okresie Trzeciej Rzeszy. „Der Nomos der Erde im Volkerrecht des Jus Publicum Europaeum” – idea nomosu Ziemi jako porządku międzynarodowego, będącego związkiem prawa i ziemi, porządku społeczno-politycznego i określonej przestrzeni. „O trzech rodzajach myślenia w nauce prawa” – idea trzech odmiennych ujęć prawa: normatywizm, decyzyjonizm, odzwierciedlenie konkretnego porządku. „Łąd i morze” – idea ładu globalnego, porządku obejmującego całą ziemię, w tym cywilizacje i kultury przednowożytne. „Lewiatan w teorii państwa Thomasa Hobbesa” – idea państwa jako wynalazku nowoczesności. „Staat, Grosraum, Nomos. Arbeiten aus den Jahren 1916-1969” – idea, że ład i morze związane są z odmiennymi porządkami, a każde z nich posiada specyficzne rozumienie wroga, wojny, łupu, wolności. „Die Wendung zum diskriminierenden Kriegsbegriff” – idea nieróżnicującej wojny, która delegitymizuje pojęcie wojny sprawiedliwej. „Pojęcie polityczności”, „Der Nomos der Erde”, „Ex Captivitate Salus” – idea problematyczności pojęcia wojny sprawiedliwej. „Glossarium”, „Der Nomos der Erde” – idea mówiąca, że interwencjonizm w stosunkach międzynarodowych posługuje się legitymizującymi instrumentami w postaci uniwersalnych pojęć; idea – różnicującego czy dyskryminującego pojęcia wojny. „Trzy możliwości chrześcijańskiego obrazu historii”, „Tyrania wartości” – idea skolonizowania prawa i polityki przez logikę wartości, zastąpienie konfliktu politycznego przez konflikt pomiędzy wartościami. „Staatliche Souveanitat und fries Meer” – idea Angielskiego imperializmu jako władza pośrednia, nieoficjalny wpływ. „Totaler Feind, totaler Krieg, totaler Staat” – idea wojny totalnej i jej rozszerzenie dzięki technice. „Die Lage der europaischen Rechtswissenschaft” – idea źródeł kryzysu europejskiego prawoznawstwa, jako zanik metaprawnych uwarunkowań a traktowania prawa jedynie jako państwowego instrumentu. „Die gechichtliche Struktur des heutigen Welt-Gegensatzes von Ost und West” – idea traktująca Wschód i Zachód za pojęcia relatywne, polemiczna wobec tezy Jungera opowiadającym się za silnym przeciwstawieniem Wschodu i Zachodu. „List do Alexandre’a Kojeve’a z 7 czerwca 1955 r.” – idea, że podział ideologiczny na Wschód (komunistyczny) i Zachód (kapitalistyczny) nie jest tak daleko idący, jak powszechnie się przyjmuje. „Teoria partyzanta” – idea powrotu niebezpiecznych form wrogości i wojny, w postaci figury partyzanta, wraz ze zmierzchem nomosu Ziemi opartego na europocentrycznym porządku prawa międzynarodowego.

Habilitant w materiale źródłowym, czyli wyselekcjonowanym zbiorze prac Schmitta zrekonstruował pojęcia i kategorie tworzące spójną i racjonalną strukturę myślenia o ładzie światowym, zagadnienia prawno-międzynarodowe. Habilitant koncentruje się na ideach, odkrywa je w tekstach czy fragmentach tekstów i ostatecznie rekonstruuje w postaci własnej prezentacji, własnego wykładu. Trzeba powiedzieć, że dokonuje tego z sukcesem.

Praca pozostawia jednak pewien niedosyt. Z jednej strony, aż prosi się, aby wejść w spory naukowe ze Schmittem. Na przykład pojęcie niedyskryminacyjnej wojny. Habilitant pozostaje konsekwentnie w obszarze historii idei i historii myśli politycznej, w którym czuje się i porusza niezwykle umiejętnie. Obca mu jest, co dla ocenianego osiągnięcia naukowego nie jest zarzutem, inklinacja właściwa dla filozofa polityki. Z drugiej strony, co jest już znacznie bardziej problematyczne, praca nie idzie krok dalej. Habilitant słusznie mówi o zagadnieniach prawno-międzynarodowych, używając liczby mnogiej. Ale, czy nie należałoby się pochylić nad zagadnieniem prawno-międzynarodowym, w liczbie pojedynczej. Czy ład światowy to suma zagadnień, czy też odpowiada mu jedna idea, wiążąca i przenikająca wszystkie szczegółowe idee? Szkoda, że habilitant nie podjął się rozwiązania tego problemu. Powyższa uwaga ma charakter raczej wartościujący, nie decydując o spełnieniu przesłanki uzyskania stopnia doktora habilitowanego. U progu samodzielności badawczej habilitant ma kłopoty ze ścisłym odróżnianiem zagadnień. Kiedy mówi o „istotnym w kładzie w rozwój nauk o polityce”, słusznie mówi, że jest nią nowa interpretacja idei obecna w tekstach Carla Schmitta. Natomiast mówienie, że, przynajmniej w jakimś stopniu jest nim także aktualizacja „kategorii myśli politycznej Schmitta i wykazaniu jej przydatności w dostarczaniu pogłębionej interpretacji sytuacji globalnej nie tylko po 1945 r, ale także po 1989 r.”, stanowi pewną przesadę. Osiągnięcie koncentruje się na rekonstrukcji, przynajmy nowatorskiej, analizowanej idei. Aktualizacji tejże idei poświęcone są tylko wzmianki, ukazywane są tylko tropy, implikacje jak ona może się dokonywać. Młodemu badaczowi trudno jest zachować samodyscyplinę i powściągliwość tematyczną. Rekonstrukcja idei to jedno zagadnienie, a jej aktualizacja to drugie zagadnienie. Oba są niezmiernie interesujące. Temu ostatniemu należy jednak poświęcić odrębną monografię, a nie z czym mamy obecnie do czynienia z uwagami na marginesie, aby uznać, że dokonana interpretacja aktualizacji idei stanowi istotny wkład w rozwój dyscypliny. Ale już ten pierwszy problem jest na tyle ważny i przez habilitanta właściwie rozwiązany, że zasługuje na uznanie „istotnego wkładu w rozwój”.

Konkludując, jak sformułował recenzent wydawniczy prof. Tomasz Tulejski, z czym w pełni się zgadzam, oceniane osiągnięcie naukowe stanowi „koherentny, przejrzysty,

drobiazgowy i erudycyjny tekst traktujący o myśli prawnomiędzynarodowej Carla Schmitta” (Obwoluta „Wojna i Nomos”). Rekonstrukcja, trzeba powiedzieć udana, ładu światowego w myśli Carla Schmitta, w moim najgłębszym przekonaniu powinna być uznana za wnoszącą istotny wkład w rozwój dyscypliny nauk o polityce i administracji.

Przyjrzyjmy się „istotnemu wkładowi w rozwój nauk o polityce i administracji” w pozostałym dorobku przedstawionym do oceny. Habilitant ma świadomość, że analizując i interpretując polityczny wymiar sekularyzacji osiąga oryginalne i znaczące osiągnięcia. Twierdzi: „Mój wkład do dyscypliny nauki o polityce i administracji polega przede wszystkim na ukazywaniu znacznie bardziej złożonych relacji między koncepcjami i zjawiskami politycznymi świata nowoczesnego a europejskim dziedzictwem teologicznym, filozoficznym i prawnym. Studia te starają się dowieść, że problem podstawy porządku politycznego (podstawy ładu prawnego) nie jest zagadnieniem wyłącznie historycznym, lecz jednym z fundamentalnych zagadnień kształtującym spory o normatywne podstawy życia publicznego, w tym ustroju państwa. Stąd też polityczny wymiar sekularyzacji obejmuje nie tylko bardziej ogólne zagadnienia nowożytnej świadomości historycznej, lecz również spory toczone w ramach naszych pluralistycznych, nowoczesnych społeczeństw odnośnie ram normatywnych i podstaw autorytetu. Zaletą podejścia metapolitycznego, które staram się realizować w swych badaniach polega na tym, iż pojęcia polityczne, którymi posługujemy się w naszym codziennym życiu, zyskują głębię i mogą uniknąć instrumentalizacji dokonywanej w ramach bieżących sporów politycznych i kulturowych” (Autoreferat, s. 18).

Habilitant przedstawia do oceny zbiór publikacji poświęconych tematyce politycznego wymiaru sekularyzacji. Monografia, oparta na rozprawie doktorskiej (2012), *Nowoczesność, nihilizm, polityka. Wokół myśli Karla Löwitha* (2014). Artykuły, bądź rozdziały w monografiach zbiorowych *Zrozumieć nowoczesność. Wprowadzenie do myśli Karla Löwitha* (2010), *Existentialism as a Political Problem in Karl Löwith's Thought* (2016), *Karl Löwith and Leo Strauss on Modernity. Secularization and Nihilism* (2011), *The Problem of the Closure of any Political Theology: Remarks on the Controversy between Erik Peterson and Carl Schmitt* (2012), *Totemism of the Modern State* (2020), *Nauka o państwie a teologia w ujęciu Hansa Kelsena* (2016), *Nominalizm, narodziny nowoczesności i problem jej legitymizacji w Die Legitimität der Neuzeit Hansa Blumenberga* (2013), *Nowożytne przemiany wroga na tle przeksztalceń nomosu Ziemi* (2015).

Publikacje, monografia i 8 artykułów powstawały przez okres 10 lat. Zarówno ilość publikacji, jak i czas zajmowania się tematem są wystarczające, aby uzyskać nie tylko

kompetencje specjalisty w określonym obszarze problemowym, ale także zdołać wnieść istotny wkład w rozwój dyscypliny. Problem politycznego wymiaru sekularyzacji omawiany na przykładzie tak wybitnych myślicieli politycznych, jak Karl Löwith, Leo Strauss, Eric Paterson, Carl Schmitt, Hans Kelsen, Hans Blumenberg, jeśli stanowiłby nowatorskie i oryginalne osiągnięcie badawcze, należałoby uznać za spełniające warunek istotnego wkładu w rozwój nauki o polityce i administracji. Czy mamy z tym do czynienia w przypadku dra Arkadiusza Górnisiewicza?

Habilitant w monografii *Nowoczesność, nihilizm, polityka. Wokół myśli Karla Löwitha* przekonująco wykazał, iż myśl Karla Löwitha jest na tyle bogata, że umożliwia zrekonstruowanie związku łączącego nowoczesność, nihilizm i politykę.

Habilitant w pracy *Zrozumieć nowoczesność. Wprowadzenie do myśli Karla Löwitha* wydobywa kilka ważnych konstatacji. Jedną z nich to dostrzeżenie przez Löwitha powinowactwa pomiędzy myślą Heideggera i Schmitta. Obie myśli, historycznej egzystencji i polityczny decyzjonizm, nie są ugruntowane w niczym substancjalnym, tym samym wpisując się w nihilizm. Najciekawsza jest jednak interpretacja habilitanta myśli Löwitha dotyczącej związków polityki i sekularyzacji. Zrekonstruowaną pozycję Löwitha przedstawia w taki sposób: „nowoczesną świadomość historyczną można zasadniczo pojmować w kategoriach sekularyzacji religii judeochrześcijańskiej, fundamentalnym bowiem składnikiem historycznej świadomości Zachodu okazuje się być motyw eschatologiczny” (s. 108). Taka interpretacja znamionuje dojrzałego, kompetentnego badacza.

W kolejnej pracy poświęconej myśli Löwitha *Existentialism as a Political Problem in Karl Löwith's Thought* celem habilitanta staje się rekonstrukcja tego co łączy nowożytny egzystencjalizm z jego politycznymi konsekwencjami. Wydobywa rozumienie nowożytności, a w niej dokonanej sekularyzacji Biblijnej religii, znaczenie której przedstawił w poprzednim artykule. Sekularyzacja, czyli uhistorycznienie rozumienia życia ludzkiego prowadzi do egzystencjalizmu, a ten skutkuje politycznym nihilizmem. Habilitant pracując na oryginalnym materiale źródłowym odczytuje nie tylko to, co na powierzchni tekstu, ale potrafi dotrzeć, wydobyć i nazwać odpowiednie idee oraz ukazać związki między nimi.

Powyższy problem związków pomiędzy nowożytnością, sekularyzacją chrześcijaństwa, szerzej myśli judeochrześcijańskiej oraz nihilizmem podejmuje w kolejnej pracy *Karl Löwith and Leo Strauss on Modernity. Secularization and Nihilism*. Tym razem ukazując różnice w podejściach pomiędzy Karlem Löwithem a Leo Straussem. Habilitant przekonująco wykazał, analizując poszczególne teksty obu autorów, że w przeciwieństwie do Karla Löwitha Leo

Strauss tylko do pewnego stopnia zgadza się, aby można było interpretować nowożytność przez pryzmat sekularyzacji.

Habilitant w artykule *The Problem of the Closure of any Political Theology: Remarks on the Controversy between Erik Peterson and Carl Schmitt* analizuje i interpretuje dyskusję pomiędzy oboma myślicielami dotyczącego monoteizmu jako politycznego problemu. Kontrowersja ukazuje, że w sercu teologii politycznej znajduje się problem Boga, rozumienie natury Boga.

W artykułach *Totemism of the Modern State* oraz *Nauka o państwie a teologia w ujęciu Hansa Kelsena*, habilitant odkrywa zapoznane wśród badaczy historii myśli politycznej i historii idei związku sekularyzacji i polityki w myśli Hansa Kelsena. Po pierwsze, Kelsen własną wersję teorii sekularyzacji sformułował czasowo wcześniej niż Carl Schmitt oraz niezależnie od niego. Po drugie, habilitantowi udało się pokazać, co stanowi nowatorskie odczytanie myśli Kelsena, istnienie związku między teorią sekularyzacji a teorią państwa i prawa.

W pracy *Nominalizm, narodziny nowoczesności i problem jej legitymizacji w Die Legitimität der Neuzeit Hansa Blumenberga* habilitant umiejętnie przedstawia spór o rozumienie teorii sekularyzacji, konsekwentnie spór o legitymizację epoki nowożytnej. Uwaga zostaje poświęcona koncepcji Blumenberga, który formułuje alternatywne wyjaśnienie do teorii sekularyzacji, inaczej wywodząc genezę pojęć nowożytnego języka społeczno-politycznego.

W pracy *Nowożytne przemiany wroga na tle przekształceń nomosu Ziemi* habilitant ukazuje genezę nowożytnego państwa i nowożytnych relacji międzypaństwowych.

Habilitant twierdzi, że przedstawiony do oceny zbiór powiązanych tematycznie tekstów stanowi istotny wkład do nauk o polityce i administracji, a polega na: „Mój wkład do dyscypliny nauki o polityce i administracji polega przede wszystkim na ukazywaniu znacznie bardziej złożonych relacji między koncepcjami i zjawiskami politycznymi świata nowoczesnego a europejskim dziedzictwem teologicznym, filozoficznym i prawnym” (Autoreferat, s.18). Można się z tym zgodzić, gdyż habilitant w swoich badaniach odkrywa, rekonstruuje i opisuje dwa odmienne modele wyjaśnienia związku między teologią a polityką, między pojęciami teologicznymi a pojęciami o państwie i prawie, w tym międzynarodowym. Pierwszy model, wywodzący się z myśli Carla Schmitta, a przynajmniej charakterystyczny dla jego myśli, zakłada genealogiczny związek pomiędzy teologią a nauką o państwie i prawie, czyli przenikanie pojęć teologicznych do doktryny państwa i prawa. Drugi model, charakterystyczny

dla myśli Hansa Kelsena, zakłada analogię w strukturze pojęć teologicznych i z nauki o państwie i prawie.

Rekonstrukcja i eksplikacja dwóch modeli teorii sekularyzacji, w moim najgłębszym przekonaniu, stanowi istotny wkład w rozwój nauk o polityce i administracji.

Konkluzja. Zarówno osiągnięcie naukowe monografia „Wojna i Nomos”, poprzez nowatorskie odczytanie zagadnień prawno-międzynarodowych w myśli Carla Schmitta, jak i zbiór tematycznych publikacji badających teorie sekularyzacji, związek pomiędzy teologią a nauką o państwie, poprzez rekonstrukcję dwóch modeli sekularyzacji, stanowi istotny wkład w rozwój nauki o polityce i administracji.

- III. Habilitant wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Recenzję należy zacząć od interpretacji jaka zakresowo aktywność naukowa habilitanta czyni zadość wypełnieniu trzeciej przesłanki warunkującej otrzymanie stopnia doktora habilitowanego. Odpowiedzi na pytanie co?, czyli które z aktywności podlegają ocenie? „Spełnienie przesłanki tej może wzbudzać szczególne wątpliwości, z tej przyczyny, iż brak jest w obowiązujących przepisach prawa legalnej definicji pojęcia „aktywność naukowa”, a samo pojęcie to ma charakter nieostry. **W opinii Rady Doskonałości Naukowej pojęcie to należy rozumieć szeroko**” (RDN 2021, s. 16). W dalszej części Recenzja asymiluje i aplikuje opinię RDN. Aktywność naukowa oznacza zatem wszelką poza publikacyjną aktywność podejmowaną przez habilitanta.

Najbardziej problematyczna jest ocena na czym polega „istotna aktywność naukowa”. Rada Doskonałości Naukowej i tutaj pomaga wyrażając opinię: „Zasadne może być przyjęcie, iż przy ocenie istotności aktywności naukowej należy ją odnosić do wpływu na uzyskanie osiągnięć, które stanowią znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny” (Ibidem).

Pozostaje jeszcze zinterpretować pojęcie aktywność naukowa realizowana „w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury”. Rada

Doskonałości Naukowej wyraża opinię, że oceniana aktywność naukowa, w jej różnych formach, „co wynika z literalnego brzmienia tego przepisu, musi być realizowana w co najmniej dwóch uczelniach, instytucjach naukowych lub instytucjach kultury” (Ibidem). RDN wyraża także opinię, że „użyte sformułowanie w szczególności zagranicznej należy odnosić, jako przesłankę wartościującą aktywność naukową, nie zaś jako warunek konieczny jej spełnienia” (Ibidem).

Aktywność naukowa habilitanta związana jest z zatrudnieniem w Uniwersytecie Jagiellońskim. W latach 2013-2014 jako asystenta naukowego w Instytucie Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego w ramach stażu podoktorskiego programu „SET - Society, Environment, Technology”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego. W latach 2015-2016 jako asystenta w Katedrze Filozofii Polityki Instytutu Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego. Od 2016 jako adiunkta w Katedrze Filozofii Polityki w Instytucie Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych na Wydziale Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Habilitant prowadził szeroką aktywność naukową w Uniwersytecie Jagiellońskim, a niektóre z aktywności także w innych uczelniach i instytucjach naukowych, w tym zagranicznych.

Habilitant uczestniczył w grantach finansowanych ze środków zewnętrznych:

- 1.projekt badawczy *Nowoczesność i nihilizm. Myśl polityczna Karla Löwitha*, Narodowe Centrum Nauki (główny wykonawca projektu), 33.000 zł, lata 2010-2012.
- 2.wydanie anglojęzycznych numerów „Politei”, Narodowy Program Rozwoju Humanistyki (wykonawca), 240.000 zł, lata 2016-2021.
3. wydanie krytyczne pism wybranych Thomasa Carlyle’a w języku polskim, Narodowy Program Rozwoju Humanistyki, program Uniwersalia 2.2, 298.000 zł, 2018-2022, wykonawca – przygotowania dwóch tomów.
- 4.Przygotowanie nowego polsko-włoskiego kierunku studiów *International Relations and Public Diplomacy*, Uniwersytet w Sienie, Dipartimento di Scienze Sociali, Politiche

e Cognitive Włochy – Uniwersytet Jagielloński; Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej - program Katamaran (koordynator programowy), 624.000 zł, lata 2020-2021.

Habilitant odbył wizyty, kwerendy biblioteczne na uniwersytetach w Chicago, Monachium i Berlinie oraz uczestniczył w międzynarodowych konferencji naukowych. Efektem, bliższym, tych aktywności było nawiązanie współpracy z naukowcami polskimi i zagranicznymi, zaś dalszym wpływ na powstanie publikacji, w postaci osiągnięcia naukowego i tematycznych publikacji poświęconych teorii sekularyzacji. Powyższe aktywności naukowe należy uznać za istotne, gdyż dostrzegalny jest ich wpływ na uzyskanie osiągnięć, które, zgodnie z przeprowadzoną oceną stanowią istotny wkład w rozwój dyscypliny nauk o polityce i administracji.

W latach 2017-2018 uczestniczył w projekcie badawczym Ośrodka Badań nad Totalitaryzmami im. Witolda Pileckiego pt. „Doświadczenie dwóch totalitaryzmów – interpretacje”. Udział w grupie badawczej pod kierunkiem Profesorów Marka Kornata, Pawła Kaczorowskiego, Piotra Madajczyka i Joanny Lubeckiej. Owocem współpracy był udział w dwóch projektach wydawniczych Instytutu Pileckiego.

Habilitant jest członkiem Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych z siedzibą w Warszawie oraz Association for Political Theory z siedzibą w Amherst, Massachusetts, USA.

Od początku zatrudnienia na Uniwersytecie Jagiellońskim pełni funkcję sekretarza redakcji „Politei. Pisma Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych”, jednego z wiodących polskich czasopism politologicznych. Ten rodzaj aktywności naukowej pełnionej w renomowanej instytucji wydawniczej, ze względu na czasochłonność i odpowiedzialność spełnia wymogi istotnej aktywności.

Habilitant jest zaangażowany w działalność na rzecz umiędzynarodowienia programów kształcenia na Uniwersytecie Jagiellońskim. Pełni funkcję koordynatora programowego w ramach projektu Katamaran finansowanego przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej (NAWA), który dąży do stworzenia wspólnego międzynarodowego (polsko-włoskiego) kierunku studiów drugiego stopnia International Relations and Public Diplomacy przez Uniwersytet Jagielloński i

Uniwersytet w Sienie (Dipartimento di Scienze Sociali, Politiche e Cognitive). Od 2021 r. na obu uniwersytetach uruchomiony zostaje kierunek studiów magisterskich w ramach którego studenci będą studiować w obu uniwersytetach przez jeden rok i otrzymają podwójny dyplom magisterski (polski i włoski).

Na Uniwersytecie Jagiellońskim prowadzi zajęcia dydaktyczne (wykłady i konwersatoria) ze studentami politologii, stosunków międzynarodowych, bezpieczeństwa narodowego oraz dwóch anglojęzycznych programów *International Relations and Area Studies (IRAS)* i *International Security and Development (ISAD)*, na wszystkich trzech stopniach kształcenia.

Od kilku lat prowadzi jako wykładowca gościnny na Uniwersytecie Papieskim im. Jana Pawła II wykład *Historia doktryn politycznych i prawnych po 1945 r.*

Habilitant prowadzi aktywność o charakterze popularyzacji nauki. Bierze udział w projektach współpracy Uniwersytetu Jagiellońskiego z wybranymi liceami krakowskimi (I Liceum Ogólnokształcące im. Bartłomieja Nowodworskiego) i małopolskimi (Liceum Ogólnokształcące w Krzeszowicach), w których prowadzi wykłady gościnne poświęcone zagadnieniu totalitaryzmu i nowoczesnego państwa.

Za aktywność naukową habilitant był wielokrotnie doceniony przez władze uniwersytetu, otrzymując kilka nagród JM Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego (2015, 2017, 2018, 2020).

Konkluzja. Habilitant wykazuje się aktywnościami, z których niektóre zasługują na ocenę istotnej aktywności naukowej. Należą do nich, po pierwsze, kwerendy, wyjazdy studyjne, udział w konferencjach, które poprzez nawiązane kontakty naukowe i międzynarodowe wywarły wpływ na osiągnięcia publikacyjne, monografia i teksty powiązane tematycznie, które charakteryzuje istotny wkład w rozwój nauk o polityce i administracji. Po drugie, pełnienie funkcji koordynatora programowego studiów magisterskich prowadzonych jednocześnie na Uniwersytecie Jagiellońskim i Uniwersytecie w Sienie. Po trzecie, udział w projekcie badawczym Ośrodka Badań nad Totalitaryzmami im. Witolda Pileckiego. Po czwarte, pełnienie funkcji sekretarza redakcji, prestiżowego czasopisma politologicznego „Politeja. Pismo Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych”.

Konkluzja końcowa. Przedstawione do oceny osiągnięcia i aktywności naukowe dra Arkadiusza Górnisiewicza wypełniają trzy ustawowe przesłanki nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk o polityce i administracji.

Przesłanka pierwsza, p. Arkadiusz Górnisiewicz legitymuje się stopniem naukowym doktora w dyscyplinie nauki o polityce nadanym przez Radę Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego (2012).

Przesłanka druga, nowatorskie odczytanie zagadnień prawno-międzynarodowych w myśli Carla Schmitta, w osiągnięciu naukowym monografii „Wojna i Nomos. Carl Schmitt o problemie porządku światowego” oraz w cyklu tematycznych publikacji poświęconych teorii sekularyzacji, nowatorsko rekonstruujących dwa modele związków pomiędzy teologią a nauką o państwie i prawie, stanowi istotny wkład w rozwój nauk o polityce i administracji.

Przesłanka trzecia, przynajmniej cztery aktywności wypełniają wymogi istotnej aktywności naukowej prowadzonej w dwóch uczelniach i instytucjach naukowych. Po pierwsze wyjazdy do innych ośrodków naukowych, których efektem jest wpływ na powstanie dorobku publikacyjnego spełniającego kryterium istotnego wkładu w rozwój dyscypliny nauk o polityce i administracji. Po drugie, funkcja koordynatora studiów magisterskich na Uniwersytecie Jagiellońskim i Uniwersytecie w Sienie. Po trzecie, uczestniczenie w projekcie badawczym Ośrodka Badań nad Totalitaryzmami im. Witolda Pileckiego. Po czwarte, wieloletnia rola sekretarza prestiżowego politologicznego czasopisma „Politeja. Pismo Wydziału Studiów Międzynarodowych i Politycznych”.

Skoro spełnione są wszystkie trzy ustawowe przesłanki określone w art. 219 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, popieram wnioszek o nadanie dr Arkadiuszowi Górnisiewiczowi stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk o polityce i administracji.

